

KATHOLIKUS NÉPLAP.

43. szám.

Megjelenik e lap hetenkint egyszer, Szerdán. Minden hónapban egy fél év pótlékkal. Előfizethető Pesten a Szent-István-társulat ügyköri kénél; ezüskorúta 5-ik szám. Földszint. sa szerkesztőségnel. Vidéken a cs. kir. postahivataloknál. Előfizetési díj Budapesten kihordással felévre 1 fr. pp. vidékre postán. Borítékban felévre 1 fr. 20 kr. pp.

Pest, october 25, 1854.

Nagyobb csőd-hirdetés 2 ft. kisebb 1 ft. p. díjért közöltetik. Minden további hirdetésért az előbbi árnak fele fizetendő. A lap szerkesztését illető levelek egyszerűen a Katholikus Néplap szerkesztőjéhez ezímezendők. (Pestben a központi parafavédelében.)

Dicsőség magasságban az Istennek, s a földön békeség a jó akaratu embereknek. Luk. 2. 14.

Kirándulás Esztergomba.

Kertbeny-től.

Esztergom, oct. 6-án.

Már második napja vagyunk itt. Tudniillik csekélységem, a híres müncheni történeti festész Horsfelt Frigyes kíséretében, ki az „Ariadne Naxos“-on'ezimű dicső festmény szerzője, melly, mellesleg mondva, fővárosunk állandó díszemarad, miután egy magános műbarát által megvásároltatott.

Egy tiszteletteljes meghívas folytán jöttünk ide, s én részemről állithatom, hogy az itteni óriás építmény legmerészebb varakozásomat fölmúlta.

Esztergom mindkettőnk előtt ismeretlen volt, s miután meglehet néhány hazámfiakra is az, előrebocsátom, hogy a collossalis székes egyház csodaszép vidék keblében, egy sziklára van helylyezve, honnan ép olly nagyszerű mint felvidító kilátást élvezhetni. A széles kék szalagban tova hömpölygő Duna balpartján, mindjárt a vízszélén fekszik Parkány mezőváros, honnan hajóhid vezet át Esztergomba; szemben e benyilóval emelkedik a vár, elkorhadtt, szingazdag bástyákkal és sziklaoportozatokkal, miknek tetején a székesegyház áll, 36 ölnyire a víz színe felett, és jobbra, hullámzó zöldben pihenve terül el a város, egész a hegyövig, élénken emlékeztetve Heidelbergára.

A székesegyház első tekintetre bar jótékony hatással van s általában öszhangzatos, de azért korántsem meglepő. A valódi roppant mérvárnyok azokhoz képest, mellyeket szemünkkel látunk, olly ellentétben vannak, mikép az ember

egy közép nagyságu kördét (rotunda) vél látni egy nem igen magas sziklán, s ezen, az egész épület öszhangjából származó délibáb nem tűnik el minél közelebb érünk az óriás épülethez, csak midőn már egészen oda lépünk a még később alkalmazandó propyläumokhoz, akkor fogjuk fel csak megközelítőleg az egész építmény nagyságát.

Egyébiránt a székes egyház terének minden vonalai óriási mérvben vannak elrendezve, s miután e sík helyek még egészen üresen állnak, legélénkebben emlékeztetnek a Mars-mezőre Párisban a rokkantak palotája előtt.

A felfelé menő széles láttér tető magasságát egy alagut metszi keresztül, mellyet még Rudnay áldornagy ásatott, s melly az egész épülettervhez tartozik, hogy a székesegyház az annak idejében körül fogó díszépületi phalanstert összekösse; ez alagut felényi olly hosszú, mint a budai, nagyszerűsége azonban ezzel versenyzik.

A templom külseje képek által többnyire már ismeretes. Én részemről nem vagyok különös barátja a pompás, de üres római basilikaidomzatnak. Bármilly hatalmas volt is a benyomás, mit reám Szent Péter temploma Rómában, Sz. Pálé Londonban s a párisi rokkantak palotája tőn, a góthépitészeti benyomásai mégis költészetibb mélységűek, s a milánói és orviettoi székesegyházak fehér márvány kristályodásai, vagy a strassburgi, bécsi, roueni, yorki, vagy a West-minster — Notre-Dame és a freiburgi székesegyházak óriás kryptogamm alakzatai hasonlithatlanul lélekemelőbbek maradnak, mint a legroppantabb kúpkördék, mellyekben a végzetetlen tér nagyszerűsége inkább visszafojtja

lélekzetet és megsemmisítőleg hat a nézőre, mint vigasztalólag és lélekemelőleg. Mindent mellőzve, az esztergomi bazilika általában idomteltjes, nemes, meglehetősen legtisztább modorban van kivive. A templom maga építészetileg már egészen be van fejezve, egész a homlokzati propyläumokig, s a két oldalajtó közül is az egyik már egészen, a másik félig készen van. E cyclopsmü egészen négyszögkövekből van, és csak a toronyesuesok hordrészei vannak könnyebb anyagból. A templom magassága, az alapot nem számítva, egész a kápolna hegyeig 48 öl.

Mihelyt tehát e hatalmas egyház belsejébe lépünk, azonnal észreveszszük, mily nagy-szerű mérványokkal van dolgunk. A esodaszép főt templomot kényelmesen be lehetne egész mivoltában az esztergominak közép kereszt-hajójába allítani, s ha jól emlékszem, az egri székesegyház legalább harmadával rövidebb, keskenyebb és alacsonyabb.

Miután legszebb irodalmi reményeim közé sorozom a magyar primatiatus e pompás emlékeről egykor egy önálló monographiat közrejtatni, itt csak röviden említem, mi mindent lehet eddigelé készen látni. Az óriási falak szürke márványvegyülettel vannak felruhazva, miután az előbbi valódi vörös márványlapok levéttettek, mit mind a szín, mind a gyakorlati tartósság tekintetéből csak dicsérni lehet. A hajó előcsarnokának két oldal-fala még most is e vörösmárvánnyal van borítva, s két nagy középmező választja el, mellyek mintegy 6—8 ölnyi homorművek számára vannak, mindkettő készítésével a kitünő tehetségű bécsi szobrász Meixner van megbízva. A jobboldali: Krisztus, a mint a gyermekeket magához bocsáttatja, egy ujonnan feltalált alabastromanyagból már itt van s be van vakolva. Kétségkívül a legszebb művek közé tartozik, mik az egyházat díszítik. Felette szabad, drámailag eleven csoportozat számos alakokból, a fejek kifejezésében élesség és biztos jellemzés van, s ezenkívül a ruhák nemes redőzete stb. tüntetik ki e fiatal művész első nagyobb művét, s számára jelentékeny jövedőt biztosítanak. A másik, melly Jézus bevonulását mutatja Jeruzsálembe, jelességre nem fog csekélyebb lenni. Az egyház közepe felé haladva a nagyszerű üvegkupola fényárnya alá jutunk, mellynek ive kék és számtalan aranyos csillaggal elhintve függ a néző fölött. Négy boltív függőjét a négy egyházatya foglalja el, frescomodorban, rajz és színre bizonyosan a legjobb művek, Moralt Lajos müncheni festésznek fájdalom! rossz és el-sietett frescói közt. Innen jobbra és balra van a

két oldal-hajó, két oltarkép frescóval borítva, s nagy félgömbölyű ablakokból nyerne k világitást, szárnyfalaikat négy-négy nagyobb frescó, s az ablakráma alatt két-két kisebb díszíti. A 18 frescó lap, valamint minden falfestvény hasonlókép Moralttól van, s rajzban olly rosszak, színük olly tompa és erőtlen, hogy legalább a két oltarképet olajfestvényekkel kellene eltakarni. Moralt egyébiránt semmiesetre nem tartozik a rossz festészek közé, s a styl, mellyben mind e képletek festvék, egyenesen sikerült, biztos, s komoly, s Overbek és Cornélius iskolájához tartozó. De épen ezért annál nagyobb vétek tőle, hogy e nagyon megtisztelő megbízásban, mellyet még Kopácsy aldornagytól kapott, esuppan haszonhajtó pénzüzletet keresett, s közel 80 ezer ftért illy pongyola, felületes és bevégezetlen munkát csinált. A frescó-modor nagy előnye épen a színek ragyogó fényében áll, úgy hogy a néző azt hiszi, hogy dragakövek ragyognak a falon, míg Moraltnál minden szín kivétel nélkül, még a legbensőbbek is, szürke, piszkos és erőtlenekek látszanak, s a legesekélyebb olajfestvény-től legyőzetnek, a helyett, hogy a frescó minden, még a legkiáltóbb olajfestvényt is legyőzné. Sőt egyes alakoknál a színzés egyenesen csak üresen van felrakva, s minden plastikai árnyalat nélkül hagyva. Legsértőbb azonban a borzasztóság a boltozat nagy mennyezeti festvényén, melly a Szentháromságot ábrázolja: a két közép-alak, az Atya- és a Fiu Isten, méltóan szépek az alakításban, habár színzetben nem elég kiemelkedők is; ellenben az őket körülöngő angyalcsoport neveltségig önkényesen van világitva, ruházatuk feszes, félszínű, s egyes részeik csak gyöngén odadobva vannak színelve. Mint mennyezeti festvény persze kevésbbé szembántó, mint a többi frescó a falakon, de ki Hesz Henrik és Nilson vakolat-festéseit látta Münchenben, Cornéliusét Berlinben, Ingré-it a Louvreben és Delaroche Paléit a Madelaine-egyházban Parisban, az felette fogja sajnálni hogy Magyarország legnagyobb építészeti emléket illy középszerű kontarművek éktelenítik s fél dicsőségét elrabolják. Az ujkor olly végtelen haladásokat tett a frescó-modor és az üvegfestés újra meghódított művészeteiben, hogy mindkettőből vannak mutatványok Közép-Európában, mellyek egy Giotto és Michel-Angelo, Francesco Livi és Hirschvogel régi remekműveinél alig allnak alább. De persze, a választás nehéz volt, s a nemes egyházi fejedelemnek nem lehet rossz néven venni, hogy nem inkább hazai művészek választattak, mert még mostanig nincs magyar frecofestésünk.

az egész országban gyűjteni kellene. — Eddig-
lé e roppant épület mindössze még csak 1.760.000
ftba kerül, s ő eminentiája Seitovszky a bibornok
hgprimás még magánvagyonából is kiszakítja a
nélkülözhetőt, hogy e hazánknak díszére való
hitemlék befejeztethessék, ugyancsak ő emi-
nentiája kiváló előszeretettel és finom értelem-
mel személyesen tervezi, rendeli és szemléli meg
az egyes munkákat is.

Egyébiránt az első tudósítást nem fe-
jezhetem be a nélkül, hogy egy tiszteletreméltó,
férfiuról ne emlékezzem; szerény erélyes munkás-
ságának Esztergom és az egyházépítés kivált,
nem keveset köszönhet. Ez férfiú Németh György
püspök ur ő mlga, jelenleg az építés vezérleté-
vel van megbízva. Már 20 és több év előtt, midőn
még távol állt e vállalatától, nyugodt, gyakorla-
ti módjával figyelmesen szemlélte azt és nem egy
előnyös tanácsot adott, különösen megjegyezte
maganak a történeti haladás különféle egyes ada-
tait, s minden szakkbeli eseményt följegyzett,
melyeknek ismerete és átnézete később igen
nagy hasznu leend. Hasonló érdemei vannak e
férfiúnak a szükséges pénzlap kezelése körül is,
és végre maga az építés körül, szóval ő mlga n-
jabb bizonyága annak, hogy mit bir az egyes
erő is, ha odaadó szeretet és kitartással szenteli
maga a nemes ügynek. (B. H.)

Képek a közéletből.

X.

Az erdődi-család.

III.

Milly különös, csodálandó az embernek sorsa e föld-
dön! Ma még jólétnak örvend és már holnap koldusbotra
juttatik; ma szinte tombol örömeiben, és már holnap a
szívfájdalom egész a földporáig nyomja őtet; ma ragyo-
gó örömkönyeket ejt, és már holnap a bűnnek egész egy
tengere ömlik sötét pillái alól; sőt maga az élet is olly
állhatatlan, olly mulandó, gyors szárnyakon repül az el és
annak minden örömei! „Mi van egyéb e világban, kiált fel
sz. Ágoston, mint törekeny, veszélyel teljes és e sok ve-
szélyen át csak nagyobb veszedelem örvényébe jutunk?
... nyomoru ez élet, a halál bizonytalan, hirtelen reánk
tör és aztán a mulasztás vétkéért örökhalállal bünhődünk.“
Földi szerencsénk még az időjárásnál is néha állhatatlan-
nabb vagy sokban hasonlítanak egymáshoz: „A mit csak
látsz, mond egy régi bölcs, az idővel halad; az ember fo-
lyékony és enyészetes anyag mindenféle sorsnak kitéve.“
Tagadhatlan ez igazság, legközelebbi példánk igazolja.
A leirt szomorú, kebelrázó várhalmi tűzvész után
alig merült el egy év az idők folyamába, midőn Erdődi

szomorú arccal lépett a szobába, hol neje apróbb gyer-
mekeinek körében kéziuunkával foglalkozott: az apa a
zárt folyosóra küldte a gyermekeket játszani, ő pedig be-
lyet foglalván, ekképen szolt nejehez:

„Nem jó hirt hozok, édes feleségem!“

„Az Istenért, mi talált téged, vagy tán mindnyá-
junkt?“

„A kezelésem alá bizott árvaügyek nem a léghobban
állanak. Az uradalmi ügyvéd, mint mondá, felsőbbi ren-
delet nyomán átvizsgálta azokat, és temérdek hiányt ta-
lált bennök.“

„Hogyan lehet ez, édes férjem? hiszen te évenként
beadtad számadásaidat és a fiscalis minden esztendőben
megdicsért a pontosságért és soha egy szót sem szoltott
valami hiányról.“

„Énis ezt hoztam fel mentségemül; de ő tudni sem
akart róla, hanem inkább durva, nyers szavakkal illetett;
sőt korholta eljárásomat, mintha én az árvaakat megrövi-
dítettem volna szándékosan és hogy ő gondoskodni fog,
miszerint a hiány pótolva legyen mielőbb.“

„De hát mit akar tenni velünk?“ lelkendezett a
remegő nő.

„Azt mondá, eladhatja mindenünket és elégséget sze-
rez magának; sőt ha ellenszegülni akarok, börtönnel fe-
nyegtetett.“

„Jézus ne hagyj el!“ kiáltott fel a nő s kezeit ösz-
szekulesolta.

„Ne csüggedj el édes feleségem, jó az Isten és elég
hatalmasak az ő karjai, hogy engemet kiszabadítson ellen-
ségem kezeiből. Nemis gondolhatok egyebet, hanem hogy
megakarnak buktatni rendületlen igazságomért, mellyel
mindenkor az árva ügyét védelmeztem ellenökben, kik
csak hasznot akartak belőle húzni, mitsem törődve azzal,
ha valamelyik árva véginségre jut is.“

„De talán hibásak is azok a te számadásaid, miket
időnkint beadtál?“

„Bizonyval én sem merem állítani, hogy nem azok;
de gondolomra legalább nem hinném. Tizenhat éve most,
hogy a számadásokat vezetem és egy árvaival sem volt
bajom.“

„Aztán mennyire mondotta a hiányt?“

„Határozottan nem szoltott, miután most foglalko-
zik a számadások átvizsgálásával, de máris annyit fede-
zett fel, hogy ő kénytelen vagyonomat legközelebb zár
alá tenni. Nem is hallgatott reám, midőn jótállókat, keze-
seket említék legalább addig, míg az ügynek valódi mi-
volta kiderül.“

A történetek elbeszélése után a teendőkről tanács-
koztak, hogy Völgyesi fiscalis urat megkeresik és kikérik
tanácsát, vagy ha kell, segítségét. Erdődi kocsiura ült és
sietett a szomszédvárosba sietős ügyében. Az ügyvéd
szívesen fogadta, mint rég ismerőjét és részvétellel hallgat-
ta előterjesztését, de csak szinből; mert kéz alatt ő is e-
gyike volt azoknak, kik közremunkáltak Erdődi megbuk-
tatásán. Nagyon természetes, hogy szegény barátunk
olly tanácsot nyert, melly bekövetkezendő szerencsétlen-
ségét előmozdítja, vagyis: az uradalmi eljárásnak nem
kell ellenszegülnie, hanem engedje azokat működni; a-
zonban, mint mondá, „nem sokáig fog tartani dicsősé-
gök; majd visszafogják azt eszük nélkül téríteni.“ Erdődi
igazságos jó lelke nem is sejtíté, hogy ekkép a ki-
vetett hálóba kerül, mellyből kiszabadulnia vajmi nehéz
leend!

Másnap az uradalmi ügyvéd, kit mi Kutaszi-
nak nevezünk, tisztiszéket tartatott, a hol elhatározták,

miszerint
határoz
két haj
előbbi
kedelmi
több; n
látható
tiszt és
E
lárd lel
nak; de
és a tisz
meneti t
talan ur
lé panas
ritsák el
ők képe
pótolni s
azonnal
neveik é
sem két
hullatott
kü ügyv
mellyel
térnie.

„T
naponki
tek. urak
mindnyá
egy szer
„A
tatván ü
szivü üg
ban még

és megm
eljárás p
terjeszter
hogy az c

Ism
többé ne
tek szem
csakis az
szeretet g
kölesönös
viseléséb
nak törté
jon olly k
kat is, mi
e jámbor
tartás és
sorsát! A
kekre az
selni s me

A r
mosolygo
az ügyvé
öket. Illy
szalmasz
szolgáljo
den, a le
szivre s
találni;
noksága
mutakoz

miszerint Erdődi irományait és vagyonát lefoglalják. A határozat rögtön végrehajtott. Egyik tiszt, az inok és két hajdu kíséretében megjelent Erdődi házában, legelőbb is árvaügyi irományait foglalták le s egyéb kereskedelmi írásait, könyveit, minden további kérdés, és mi több, nyugta nélkül! Most a többit, micsak a háznál található volt, vették számjegy alá. A boltot bezáratta a tiszt és lepecsételte.

E csapás szörnyű volt az üldözött családra. A szilárd lelkületű apa szó nélkül tanuja volt az egész eljárásnak: de az anya nem birt fájdalommal: fogta gyermekeit és a tisztizék helyére sietett, és nem sokat ügyelve a bemeneti tilalomra, felnyitá az ajtót és a tanakodó igazságtalan uradalmi tisztok elé állott; ánde hiába terjeszté elé panasztát, kérelmét, szívzaggató esedezését, hogy harítsák el róla s családjáról e szegyet, gyalázatot, hogy ők képesek a számadási hiányokat, ha csakugyan vannak, pótolni saját erejükből, szüntessék meg az összeírás és ő azonnal, még ez órában vagyonos kezeseket állít, kiknek neveik és gazdaságuk sokkal jobb hirben állanak, mintsem kételkedni kellene. Mind hiába volt emelt szava, hullatott könyei, a gyermekek jajveszélése, a földi lelki ügyvéd egyre csak felsőbbi parancsolatot emlegetett, mellynek hódolnia kell, tőle legkevesebbé sem szabad el térnie.

„Tekintsék legalább ártatlan gyermekeimet, kik naponkint összetett kezeikkel Istenhez imádkozni fognak a tek. urakért, mint jótévedőkért, hogy áldással halmozza mindnyájokat az ég Ura. Tegyenek velők irgalmasságot, egy szerencsétlen anya összetett kezeivel könyörög...”

„A tisztok kezeikbe takarták arczukat, megindítván a sirankozó anya által, csak a leketlen, kemény-szívű ügyvéd nem hajolt meg, a biztató szép szó azonban mégse tagadhatta meg tőle, mondván:

„Édes asszonyom, én magán szívémből segítenék, és megmenteném gyermekeit, de kötelességem a pontos eljárást parancsolja; legyen azonban nyugodt, majd felterjesztem a szomorú ügyet a felsőbbséghez, és hiszem, hogy az egésznek jó kimenetele lesz.”

Ismételt könyörgések után haziment Erdődiné, de többé nem sajátjába; valahányszor a pirosló pecsétre estek szeméi, mindannyiszor késszurást érzett szívében, és csakis az Istenbeni bizodalom tarthatá fen őtet, és a forró szeretet gyermekei iránt. A szülők szinte vetélkedtek a kölcsönös vigasztalásban és e csapásnak erőlélekkel elviselésében, Erdődi nem egyszer hozá elő a jámbor Jóbnak történetét, kit az Ur csak próbára akart tenni: valjon olly készséggel fogadandja-e az ő kezéből a csapásokat is, mint a minő lélekkel vette-el a jókat? nem vesz-e jámborsága az inség közepett? S ime az állhatatos kintartás és Istenbeni bizodalom minő kedvezőre fordították sorsát! A szülői példa a legjobb hatással volt a gyermekekre az inség idején is... megtanulták ők is békével viselni s megosztani a szeretett szülők mostoha állapotát.

A reménységnek zöldágu piros rózsája még egyre mosolygott a szerencsétlen megszegyenített család elé; az ügyvédnek legutóbbi szava jóreménnyel kecsgette őket. Illyen az ember! mint a vízbe fulló egy vékonyka szalmaszál után is kapkod, hogy megmentésére eszközül szolgáljon, az élet sulyos, nyomasztó csapásai közt minden, a legesekélyebb vigasztaló szó is balzsam a sebhedt szívre s a mentőszernek egy-egy részét hiszi benne fel-találni; így voltak Erdődiek is, azonban ama szónak áll-noksága és a tisztí önkény csakhamar teljes mértékben mutatkozott.

A vagyont összeíró gazdatiszt, Lórand Sándor, másodszor is megjelent irnokával egypár uradalmi hajdu kíséretében, csak hogy most már az egyik dobot is hozott nyakában és a ház előtt megállva, csöditette a népet. Ne kívánd k. olvasó, hogy az Erdődi-család szívézeteit fesse, elég, ha azok szomorú helyzetébe képzeljük magunkat... a recesgő dobnak hangja még a csontvelőket is átjárta s megregetteté lelköket. Mig a nép csödült, Erdődiné zárt ajtóknál gyermekeivel imádkozott a feszület előtt lelki erőért. „Ha az imádság tiszta s szeplőtelen, az egekbe hat s nem tér üresen vissza” mondja sz. Agoston, s csakugyan égi erősítő balzsam csepegett az imádkozók szívébe; az anya megerősödvé kelt fel, s nyugott lélekkel nézett a bekövetkezendők elébe.

Az árverés megkezdett a bolti árucikkeken és napokon át tartott. De minő árverés vala ez. A forintokat érő tárgyak pár fillérért adtak el, a min elejénte az emberi kapzsiság örült és a fukar két kézzel kapott; de csakhamar ez is belátta s vonakodott igérni, vagyha ígért, épen illő árt ígért egyszerre, mi az árverezőt nem kevesse bosszantotta, miután ez azon törekedett, csak hogy minél kevesebb jöjjön be, nehogy a kívánt ezereken felül, még felesleg is maradjon, talán az üldözött család részére?! Az eladás nem sikerült ekkép a tárgyak hal-maza s a vevők lelkiismeretessége miatt. Mást kelle tehát kigondolni: a boltba egy idegen kalmársegédet állítottak, ki a rendes napi vevőket kielégítse... A nevezett tiszt még egy módot talált a vagyonfogyasztásra, Ugyanis: a kulcsok nála lévén, kisebb rakládákat töltetett meg cukor, kávé, aszuboros üvegek, táblaolaj s több hasonló tárgyakkal egyik meghitt hajdujával, mit aztán porozóhomok, fűrészpör és papirdarabokkal befödétvén, mint hitvány dolgokat egyik sarokba állított és a nép jelenlétében becsmérvelvén illy batkát nem érő dolgokat, magához vitetett vagy színleg a hajdunak ajándékozott. Végre a bolt kiürítetvén, a szobai bútorok és házi eszközökre került a sor; azonban a gazdag rokonoknak sikerült, miszerint ők azt a becsüaron felül magokhoz váltották és így megmaradt a család birtokában, ekkép a családi szentélytől, a szobáktól távol tartattak a kíváncsiak, kik illy alkalommal inkább látni s becsmérvelni, mint áldozni s venni akarnak. Ez vala a megszorodottak első vigasztalása, s nyomban utána egy illy tartalmu levél János fiuktól, kivel a szomorú esetet tudatván, értésére adták, hogy tanulmányait félbe kell szakasztania, miután ők többé nem segíthetik:

„Édes szüleim!

Mély megilletődéssel és könyvek közt olvasám levelüket, mellyben leírják a csapást, melly reájok olly sulyosan nehezült. Gyermeki szerető szívem majd meghasadt édes szüleim fájdalom felett — Azonban vigasztalást meriték magannak édes apámnak eme szavaiból; „jó az Isten! a ki benne bizik, az nem csalatkozik.” És ime máris nagymértékben tapasztaltam ezt; elmenvén ugyanis a szomorú hír vétele után szeretett tanítómhoz, hogy elbucuzzam tőle s megköszönjem fáradozásait, megval-lom, alig tudtam szólni, anyira meghatotta szívemet ez elválás — de lám milly jó az Isten! A tanító úr megértvén tőlem szándékomat és ennek okát, gondolkozni lát-szott, de csakhamar így szólt hozzám: „Maradj te csak, édes fiam, a hol vagy, szállásodon és jöjj el az iskolába; majd gondoskodom én rólad, hogy tovább folytathasd tanulmányaidat. Holnap ismét jöjj el hozzám.” Nem irhatom le, mit éreztem ekkor; azt tudom, hogy megragadtam kezét és ajkaimhoz vittem és hogy hangosan zokog-

tam . . . Másnap ismét elmentem kegyes tanítómhoz, ki engemet a városban egy köztisztelő és fényes méltóságban álló urhoz vezetett és bemutatott. Nagyon kegyesen fogadott magas jótévőm: „Édes fiam, a nt. tanító urnak ajánlatára magamhoz veszek. Viseld magadat ezentul is jamborul és tanulj szorgalmasan.“ Elgondolhatják édes szüleim, minő boldog voltam e pillanatban; hálámat alig tudtam kifejezni. E sorokat már új szálláson írom, magas pártfogóm uri házában, kiért naponként buzgón imádkozom. Legyenek azért nyugodtak; az isteni Gondviselés engem már megsegített és szívbéli meggyőződéseim mondom, hogy édes mindnyájukat is megsegítendő.

Isten oltalmába ajánlván jó szüleimet és kedves testvéreimet!

Erdődi János.

„Hálaisten, hálaisten!“ kiáltott fel az anya s szinte feledé szomorú helyzetét. Egész nap öröm sugárzott arczaín. — Folytassuk az üldözést, hogy kiderüljön beszélünk folytán: mire képes az emberi gonoszság és haszonlesés, de egy uttal lássuk a törhetlen lélek nagyságát.

Eladatván az ingóságok, valamint az ingatlan birtok: szőlők, földek, rétek sat. a házra került a sor. Ez volt a végesapás, de a legnagyobb is, legérzékenyebb, különösen a szegény anyára, ki itt e házban látta először napvilágot, és háborítlanul boldog gyermekéveit is itt töltötte. Felette nehéz volt a megváltó pillanat; de a kénytelenség hatalmának engednie kellett. Fájdalmas szívvel, elrejtve a kíváncsiak szemétől estefelé vonultak a bérlakba. Mindenki zokogott, csak Erdődi erős lelke tudta a kint elviselni, holott fájdalma tán valamennyiét felülmulata, hiszen ő miatta, ha nem is saját vétsége által kell az egész családnak szenvednie! Belépővén a szobába, ekkép kezdte szólani:

„Édesim, az Isten mindenütt jelen van, e bérlakba is követett bennünket, valamint velünk vala sajátunkban; ő áldásait, kegyelmét szint azon mértékben közölheti velünk itt, mint ott tevő, csak mi törekedjünk ezt megérdemelni. Ne kételkedjete soha az ő végtelen irgalmán, hanem vegyéte e csapást tőle mint legjobb atyánktól egész készséggel; ha büntet is, azért nem vet meg koránt sem minket . . . megaztán a büntetést gyarlóságunk által vajmi igenis megérdemeltük, kezdjük ő vele meg ez új pályát és azért mondjuk: mindeneknek ura, Istene! add nekünk szent malasztodat, hogy bennünket az erénynek ösvényétől semmi elne tántoritson, sem inség sem nyomoruság, hanem a te utaidon haladva, mindenkor neked szolgáljunk. Erősítsd meg körünk, szent kegyelmeddel a mi szándékunkat. Amen.“

A kérelem alatt meghajoltak térdeik s áhitattal emlélék fel kezeiket a mindenek urához. —

Erdődi vagyonának záruló tételekor megfősztaték a gyámtyai hivataltól és helyébe Lélek János neveztetett, ugyanaz, kit, hivatal nélkül lévén, Erdődi számos foglalatosságai miatt nemcsak segédül használt az árvaügyek körül, hanem bizodalmaival is megajándékozott. E hírre nagyon megdöbbsent: most már világosan látta, mely nagyot botlott, mikor a nevezettet bizalmával megajándékozta, nem azért ugyan, mintha ő valami szándékos hibát követett volna el, vagy csalást az árva megrovídtására, hanem hogy illyféle ember becsületességére bizta írományait: ez újabb nyugtalanságot szerzett neki, midőn ezt az első zavar lecsillapultával bővebben meggondolta: azért ismét Völgyesi ügyvédhez folyamodott és tetteleges segítségét kikérte. Az ügyvéd nem fogadta el a megbízást, sok dolgait és már lekötözöttségét irányukban hoz-

ván fel ürügyül. Ujabb baj és csapás Erdődire. Ez sem volt elég, hanem egész környékben sem talált törvényutódót, ki ügyét magára vállalta volna; mert közülök mindenki félt a nagytekintélyű uraság hatalmas ügyvédét és ennek megveszerte ismert összeköttetéseit . . . szinte más megyéhez kellett folyamodnia! Mindez közel már egy évig húzódott.

A nyert ügyvédnek, megértvén ez a dolgot, első kérdése is az volt: miért nem tiltakozott a lefoglalás és eladás ellen? Erdődi felvilágosította őt Völgyesi adott tanácsának közlésével.

„Sok bajunk lesz velök, mondá az ügyvéd, de azért ne busuljon ön, majd összeszedjük magunkat és kimutatjuk: melyik részen áll az igazság.“ S csakugyan az ügy folyamatba vétetett. Legelőbb az uriszek vette tárgyalás alá, de természetesen mitssem végzett, elhalasztatván az ügy további vizsgálata a jövő alkalomra, s így ment ez éveken át, mitssem hajtván a megyei hatóság sürgetésére, parancsára „ujabban és szigorun meghagyatik az uradalomnak, miszerint uriszeket tartson, és a pereket tárgyalja, bevégezze.“

Végre csakugyan eldöntetett és mint várni lehet, Erdődi ellen, a tisztí eljárás mindenben helyeseltetvén; mert hiszen az uriszeknek is óramutatója az uradalmi ügyvéd volt, s e sajátságos óra mindig a mutató szerint ütött. Most tehát fellebb vitetvén az ügy, a megyére került; ámde itt is a tisztí eljárás ugyan rosztatott, de a lefoglalt írományok nyomán, különösen pedig az árvaügyi protocolumnál fogva Erdődi botlásá a számvitelben napfényre jöttek és már-már végítélet hozatott, annál inkább, mivelhogy az Erdődi által maga igazolására felhozott okiratok nem valának az írományok közt fellelhetők. Azonban amaz okiratokra Erdődi bátran, minden tétovázás nélkül hivatkozott, mert szerencséjére az árvaügyi protocolumot két hasonló példányban vezette, s az egyik nem találtatott meg a kutatók és lefoglalók által; mintha csak valaki sugta volna neki ama szerencsétlen nap előtt, mely egész családját tönkre tette, hogy ezt rejtse el. Ez ugyan nem vala még elég saját védelmére, mert hamisnak nyilváníttathatnék ármányos elleni által, azonban még egy eset sietteté a dolog végeldöntését, mit a jövő cikkre hagyunk.

Katholikus hitélet.

LVIII.

Pest, oct. 13. A Szent-István-Társulat folyó hó 12-én ft. Danielik János kanonok s helyettes-elnök előülése alatt tartott havi választmányi gyűlésének tárgyai voltak: Az elnök az újonnan összállított választmány t. ez. tagjait bizodalmas rövid beszédben üdvözölvén, rá Brűnek Jófes es. kir. tanácsos ő nagysága a választmány érzeteit tolmácsolandó, az elnökségnek hálaköszönetet mondott azon elnöki előadásért, melyben a társulati közgyűlés s az összes nagy közönség az elnökség és választmány által az év folytán kifejtett munkáság- és annak eredményeiről bő tudomást vehetett magának. A közgyűlés jegyzőkönyvének hitelesítése után, mindenek előtt a közgyűlésen tett s ez által a választmányhoz utasított indítványok tárgyalattak. Ft. Grynaeus Alajos kanonok és egyetemi tanár urnak indít-

ványa, mely szerint az írói tehetségek irányoztatása végett javaslatba hozta a tárgyakra előleges kijelölését és közzétételét, — elfogadtatott azon hozzáadással, hogy ft. indítványzó ur által kiegészítessék, s azután a választmány által helyben hagyatván bocsáttassék közre. — Ft. Haas Mihály kerületi iskolafőügyelő urnak indítványa, hogy a határozat, mely szerint a társulat ünnepin éneklendő „Szent-István” című himnusnak szerkesztésére a hazai költők felszólítandók lesznek, — a mohácsi és szigetvári, szinte egyházilag megületni szokott eseményekre, valamint sz. Imre hg.-és sz. László királyra is kiterjesztessék, — hasonlólag elfogadtatott, s a jutalomdíj egy-egy himnusért öt darab cs. kir. aranyban állapítatott meg: mely jutalomösszeg fődözésére H. F. feltörvényszéki tanácsos ur ó nagysága, nem különben a társulati helyettes-elnök 4-4 db aranyat azonal felajánlottak. T. cz. Toldy Ferencz és Major István urak által az ugy nevezett ponyva-irodalmat illetőleg felmelegített indítvány érdemében, miután az elv. társulat által már rég elfogadtatott, valamint kezdeményezésül néhány illy nyomtatvány közre is bocsáttatott, — főleg a terjesztési módok kikutatása s megállapítása tekintetéből Somogyi Károly társulati igazgató elnöksége alatt bizottmány küldetett ki, mellynek tagjai: Gyurics Antal, Major István, Ney Ferencz, Toldy Ferencz. — Olvástatott ft. Kovács József kalocsai kanonok urnak válaszirata, mellyben latin „Morális”-ának kéziratát a társulatnak tulajdoni joggal átadni örömet késznek nyilatkozik. Jelentés tétel, hogy az egri érsek ő nmlga Csanu magyar fordításának kéziratát véglegesen minden megszorító feltét nélkül a társulatnak átadni méltóztatott: a választmány méltó hálával fogadván a kegyes és becses ajándékot, nevezett terjedelmes munkát, a még hátralévő rész a társulat költségén kiegészítetvén, aláírás útján kiadati határozta. Az elnökség jelenti, hogy Pustet Frigyes regensburgi nyomdász közelebb ittlétekor azon ajánlatot tette, hogy ő kész minden munkáknak, mellyek nyomdaintézetében mint sajátjai megjelennek, kiadói jogát, a mennyire ez netalán egyik vagy másik munkára nézve a társulat érdekében állana, a társulatra kiterjeszteni, úgy, hogy az illy munkák bizonyos, a társulat általmeghatározott számú példányokban, egyenesen a társulat neve és czíme alatt jelenének meg: ha viszont a társulat szíves leend magát lekötötezní, hogy az illy szükségelt példányokat mindenkor nála fogja nyomtatni. E becses ajánlat folytán mindenek előtt azon catechismusokra nézve köttetett meg a szerződés, mellyek a magyar ajku egri fokozatos catechismusoknak adtak eredetet, s mellynek behozatala a honi német ajku iskolákba épen emezeknek nagy elterjedése miatt is főlte ohajtható volna. Pustet adott ígérete folytán ezeknek kiadói jogát fenemlített kikötéssel habzás nélkül igen kedvező feltételek mellett ruházta át a társulatra. Hasonló ajánlást tett a Missale- és Breviáriumra nézve, mennyiben mindkettőt cum Propriis Sanctorum Regni Hungariae kíváná kiadni a társulat. — A helyettes-elnök előadja, miszerint a jövő 1855-iki év elejével az általa kiadott és szerkesztett „Religio” egyházi és irodalmi lap kiadása- és szerkesztésével felhagyni szándékozván, szükséges volna létre hozni egy kisebbszerű egyházi lapot, mely a t. közönségnek igényeit legalább a tudósítások és irodalmi mozgalmak közvetítése tekintetében kielégítené. S ehhez képest indítványba hozza, hogy a társulat adjon ki egy, hetenkint egyszer megjelenő egyházi és irodalmi közlönyt, mely félévünkint

postán küldéssel 2 pfrtba kerülne, s így a különben is sok részről igénybe vett közönséget kevesbbé érezhetőleg terhelné. Szerkesztőjeül nt. s tudós Zalka János professor ur szólíttathatnék fel, hosszabb tudományos értekezletek és bírálatok pedig a „Korkérdések” folytatása által pótolttathatnának. A választmány azon nézetből indulva ki, hogy az emberek az élvezett és birt jónak becsét csak akkor tudják teljesen méltányolni, midőn az többé nem létezik, s így a „Religio”-nak, mellyet a t. közönségnek azt mindig hó állhatatossággal pártoló része már annyira megszokott, hogy szünte ismét csak a régi ohajtásokat keltené fel, ezen indítványt azon reményben, hogy e helyettes-elnök urnak sikerülend majd alkalmas másod-szerkesztővel ellátni magát, — eldöntetlen hagyta. — Felolvasatott az ügynök septemperi számadása: mellyből kitünt, hogy a lefolyt hóban az ügynökségben eladatott 1311 kötött s 1416 kötetlen példány, és 1400 darab szentkép; a könyvek-, évdíjak- és folyóiratokból befolyt 1216, kiadatott pedig 201 ft 13 kr. p. p. Felolvasattak azon 13 új tagnak nevei, kik e hóban a társulatba beléptek. Mire a gyűlés szétoszlott.

LIX.

Dunaföldvár, Mindszenthó 6-án 1854. Dicsértessék a Jézus Krisztus. Ha bár nem esekély azok száma, kik e mostoha idők járásában elég megátalkodottak, az Istennek némüleg reánk nehezede sz. kezét mintegy intőleg, „hogy már egyszer okuljunk” nem szemlélni: még is más részről nem kis vigasztalást nyújt az igaz hívó embernek, ha tapasztalhatja, miképen a jóságos Isten iránti szeretet és vonzódás sokaknál még él. Így méltányolni kell városunk három lakosának sz. hitünk iránt legközelebb tanusított azon magasztos ragaszkodását, mely szerint a nem legkedvezőbb körülmények mellett, és még a tetemes kiadásokat sem kémélve, határunk legszebb részein, sz. hitünk fennen hirdető győzedelmes jelét, kereszteteket t. i. állítottak, és azoknak illő fentartására magokat időre időre leköték. A beszentelés alkalmával városunk érdemekben megöszült lelkipásztorra, füzteendő Egyed Antal apát rövid, de érthető szavakban adá elő híveinek: mi a kereszt ránk nézve? Mit eszközlött minékünk a kereszt? és mit kíván tőlünk, keresztények öl a diadalmaskodó jel? A nem rég életbe lépett „Élő Rózsa” áhíttatos társulatnak tagjai legközelebb városunkban is az 500-at meghaladá; kik feladatul tüzek ki magok előtt e társulat czélja és szándéka mellett, szüü Mária a mi irgalmas Anyánk tiszteletét a meghidegült kereszténység e szomorú korszakában feléleszteni, s közbenjárása által a vallástalanok és bünösök valahára megtérését Istentől lefohászokdni. A felebaráti szeretet illy magasztos érzületén, midőn mi csak szívből örülnénk, egyszersmind ohajtuk, adja a jóságos Isten e jámborok szándékaira áldását, és támogassa őket isteni segedelmével igyekezetük kivitelében. D.-Földvári.

LX.

Bártfa, October 8-án. E nap nagy napja volt a szomszéd Gácsországgal majd nem határos Bártfa sz. kir. város katolikus lakosaira nézve, mert szemtanuja lehetett egy ünnepélynek, mellynek élvezésére ritka alkalom adatik; ugyanis az itt lévő sz. Ferencz szerzétbeli kolos-

torban egy aggastyán, A páthy György atya, ki 1781-ben csalóközi Hídeghétyben László és Krisztina nemes szülöktől született, 1799-ben a világról lemondván, sz. Ferencz szerzetébe lépett, és 1804-ben pappá felszenteltetvén, a szerzet alapítójának névünnepe legelőször bemutatta Istennek a kenyér és bor színe alatt elrejtett Isten-fiát — papságának felszázados ünnepét n. t. Jeregenz Ferencz helybeli plebános s kiszolgált esperest ur vezetése, s több zárdai s vidéki áldozárok segéd-szolgálatával, örömhálaadólag ülte. Ritka, s talán e kir. városban egyetlen ünnepély! A kolostori főnök T. Zachar Chrysostom atya híres egyházi beszédében röviden megemlítette: hogy a hálaáldozatot bemutató felszázados pap teljes életében mint tanító Solnán, Eperjesen, Bártfán; mint segéd-lelkész: Görögnyén, Sztankócozon, Szinnán, Lapispatakon, Kelesén, Keczerpekliben, Szinyén; és mint helyettes lelkész Tarkeón és Lyubotinban, papihivatalának megfelelően iparkodott. A nép tekintetében vévén a nap zordonságát, melly az isteni Gondviselés által a különben esendes és tiszta őszi napok közé talán azért tétetett, hogy az itt nagyobb számmal élő ágostai vallásúak előtt a katolikusok buzgósa annál inkább kiüntessék, nagy számmal a zárda templomába sietett: hogy a hosszu étellel Istentől megáldott papi őszszel Teremtőjének hálaáldozatot bemutasson, attól áldást nyerjen, és ezzel megerősülve késő unokáinak is mondhasa, mit látott, mit érzett, mit élvezett ő akkor, midőn a zárda templomában a papi hivatalnak felszázados ünnepe megtartatott! Az ünnepély ugyan a kolostorban berekesztett egyszerű de tisztes lakoma által, mellynél több magasabb hivatalu vendégek, és ezek közt a város főorvosa, egykor a napi hősnek tanítványa, jelen voltak. — — y.

Különfélék.

Társulati ujtágok: Szombathelyi egyház megyéből: Nt. Beni Ferencz kenyeri plebános ur. Pesti kerületből: Tttes Sztajanovics Lázár, egyetemi tanár ur. Nagyváradai egyház megye kerületből: Nt. Zakkay János alesperest és Zilahi plebános ur. Nt. Gyergyai János görösöni lelkész ur. Tetts. Hajnóczy Karolina kisasszony. Tettes Papp Emelka kisasszony.

Kegyes adományok. A Jerusalemi sz. sír öreinek: egy névtelen 2 frt. Az andocsi hívek 1 frt. Jerusalemi missiora: Csehi mindszei fárából 1 frt. 36 kr. Karakói fárából 2 frt. 48 kr. Sz. Benedeki fárából 1 frt. 30 kr. Az afrikai missionak: Egy névtelen Jézus nevében 30 kr. Az andocsi hívek 1 frt. Csehi mindszei fárából 1 frt. 30 kr. A sz. gyermekesség társulatának: Egy névtelen Jézus nevében 30 kr. Csik-Csieséből 5 frt. Sz. Miklósból 4 frt. Szépvizről 6 frt. Borsvából (mind Erdélyben) 2 frt. p.p. Egy névtelen 4 frt. Nt. Schmutk Jákó zirczi áldozár által a

pécsi altanodai ifjuság 2 frt. 50 kr. Az andocsi hívek 1 frt. A szombathelyi megyéből: Konstantinopolban építendő kolostorra: A Pinkafői fárából 1 frt. Alsó-óri fárából 20 kr. Léka kerületből 3 frt. Rohonci kerületből 4 frt. 30 kr. Vasvári kerületből 1 frt. 10 kr. Sz. Eleki kerületből 2 frt. 40 kr. Kis-Czelli fárából 4 frt. Kenyeri fárából 1 frt. 24 kr. Heteyi fárából 1 frt. 12 kr. Londonban Sz. Péter tiszteletére építendő templom számára: Egy névtelen 2 frt.

A tanító iránt tartozó fiui kegyeletnek szép példáját láttuk e napokban. Ugyanis Pesten, a molnárutezai magyar főelemi tanoda érdemes főtanítója, tek. Németh Endre ur veszélyesen megbetegedvén, a fölügyelete alatt levő tanoncok önszántukból naponta buzgó imákat vezgettek szeretett tanítójok felgyógyulásáért. Ezt pedig midőn az élet s halál Mindenható ura kegyesen megadta, hálaadó sz. Misét mondattak a belvárosi plebánia-templomban, s azon testületesen s buzgón jelen voltak. A szeretet s hála ezen nyilvánítása szintugy becsületére válik a derék tanítványoknak, mint a fáradatlan tanítónak, ki atyai bánásmódja által tanítványi szeretetét illy mértékben kiérdemelni bírta.

(3—3)

Csöd altanítói állomásra.

Sztanisiton, Bács megyei mezővárosban a megürült altanítói állomás betöltésére folyó évi November 16-ra csöd hirdettetik. Ezen állomással e következő javadalmak vannak összekötve: 100 frt pengő, 30 pesti mérő kétszeres búza, 2 öl kemény fa, szabad lakás és fűtés. A pályázni kívánók a német és magyar nyelvben jártasak legyenek; a képezdeit oklevéllel, és tiszta erkölcsi és politikai viseletokről szóló bizonyítvánnyal ellátva, a helybeli iskola-igazgatónál magokat jelentsek. Kik az orgonán jártasak, előnyvel fognak bírn. Kelt Sztanisiton, September 25-én 1854. A kerületi iskola-felügyelő által.

(1—1)

Csöd kántor-tanítói állomásra.

Sopron megyében, Szanyi alesperestségben keblezett Szováthi főkegyházban a kántor-tanítói állomás megürülvén, ezen állomást elnyerni kívánók részére nyitandó csödület f. évi November hó 14-re tüzetett ki, melly napon a pályázók képességi és erkölcsi bizonyítványaikkal ellátva a hely színén jelenjenek meg. Kelt Bagyogon September hó 12-én 1854. Huszár István plebános.

Kiadja a „Szent-István-társulat,” szerkesztő BLÜMELHUBER FERENCZ.

Pesten 1854. Nyomatja HERZ JÁNOS, országot, 9. sz.